

Sygn. akt VI ACa 856/11

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 stycznia 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Ryszard Sarnowicz (spr.)

Sędzia SA – Marek Podogrodzki

Sędzia SA – Wanda Lasocka

Protokolant: – sekr. sądowy Ewelina Murawska

po rozpoznaniu w dniu 25 stycznia 2012 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa Stowarzyszenia Towarzystwo (...) w P.

przeciwko (...) Bank (...) S.A. w W.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 8 lutego 2011 r.

sygn. akt XVII AmC 1266/09

I oddala apelację,

II zasądza od (...) Bank (...) S.A. w W. na rzecz Stowarzyszenia Towarzystwo (...) w P. kwotę 270 (dwieście siedemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 20 lipca 2009 r. powód Stowarzyszenie Towarzystwo (...) z siedzibą w P. wniósł o uznanie za niedozwolone i zakazanie pozwanemu (...) Bank (...) SA w W. wykorzystywania w umowach z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści: „Potrącenie przez Posiadacza wierzytelności wobec Banku nabytych wobec osób trzecich z wierzytelności Banku wobec Posiadacza wynikającymi z Umowy o Prowadzenie Rachunków jest wyłączone” (pkt 11.1 Regulaminu Rachunków dla Konsumentów (...) Bank (...) SA) stosowanego w prowadzonej działalności gospodarczej.

W uzasadnieniu pozwu powód zarzucił, że zakwestionowane postanowienie jest rażąco sprzeczne z dobrymi obyczajami i narusza uzasadnione interesy konsumentów, albowiem pozbawia konsumentów prawa do dokonywania potrącenia wzajemnych należności, podczas gdy bank nie zastrzega takiego wyłączenia w stosunku do siebie. Nadto w piśmie procesowym z dnia 28 sierpnia 2009 r. powód podniósł, że ani przepisy kodeksu cywilnego, ani przepisy prawa bankowego nie przewidują wyłączenia prawa konsumenta do dokonania potrącenia wierzytelności. Dodatkowo

stwierdził, że pozwany bank wyłączył takie prawo jedynie w stosunku do konsumentów, nie przewidując już takiego wyłączenia w stosunku do siebie, co powoduje rażąco dysproporcję wzajemnych praw i obowiązków stron umowy.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego. Pozwany wskazał, że kwestionowane postanowienie nie wyłącza możliwości potrącenia przez posiadacza rachunku wierzytelności wobec Banku, które pierwotnie powstały w majątku tego konsumenta (pierwotnie powstały na jego rzecz) a wyłącza jedynie możliwość potrącenia przez posiadacza rachunku tych wierzytelności wobec banku, które posiadacz nabył od osób trzecich. Według pozwanego ograniczenie to ma na celu zapewnienie efektywnej spłaty długu przez posiadacza rachunku zamiast umorzenia długu bez zaspokojenia banku za pomocą przedstawionych przez konsumenta wierzytelności nabytych od osób trzecich. Pozwany podniósł, że jeżeli do potrącenia zostanie przedstawiona wierzytelność nieistniejąca albo nieskutecznie przelana, to wprawdzie bank będzie mógł skorzystać z sądowych procedur celem ustalenia nieskuteczności takiego potrącenia, lecz zajmie to bardzo długi czas, a przez ten okres dłużnik będzie wstrzymywał się z efektywnym świadczeniem co przy dużej skali takiej praktyki, może zagrozić płynności finansowej banku. Potrącenia takie, do których upoważniony byłby klient banku, są więc dla prawidłowego funkcjonowania sektora bankowego narzędziem niezwykle niebezpiecznym i o ile w przypadku innych dziedzin gospodarki, wyłączenie bądź istotne ograniczenie tego uprawnienia może być rzeczywiście kwalifikowane jako niedozwolone, to w przypadku banków domniemanie abuzywności z art. 385³ pkt 3 k.c. powinno być wyłączone.

Wyrokiem z dnia 8 lutego 2011 roku Sąd Okręgowy w Warszawie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone i zakazał (...) Bank (...) SA w W. wykorzystywania w umowach z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści: „Potrącenie przez Posiadacza wierzytelności wobec Banku nabytych wobec osób trzecich z wierzytelności Banku wobec Posiadacza wynikającymi z Umowy o Prowadzenie Rachunków jest wyłączone”, zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 360 złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego oraz obciążył pozwanego kwotą 600 złotych tytułem opłaty sądowej stałej od pozwu i nakazał pobranie tej kwoty od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Kasa Sądu Okręgowego w Warszawie, a także zarządził publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt pozwanego.

Powyższe orzeczenie zapadło w oparciu o następujący stan faktyczny i rozważania prawne:

Pozwany w prowadzonej działalności gospodarczej wykorzystywał przytoczone w pozwie postanowienie umowne, co potwierdził w odpowiedzi na pozew. Nie zarzucił też niezgodności cytowanego postanowienia z treścią stosowanego wzorca umownego. W związku z tym, Sąd Okręgowy uznał okoliczność tą za przyznaną.

Analizując zaskarżone postanowienie wzorca umowy o treści: „Potrącenie przez Posiadacza wierzytelności wobec Banku nabytych wobec osób trzecich z wierzytelności Banku wobec Posiadacza wynikającymi z Umowy o Prowadzenie Rachunków jest wyłączone” zawarte w pkt 11.1 Regulaminu Rachunków dla Konsumentów stosowanym przez (...) Bank (...) SA Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, iż spełnia ono przesłanki klauzuli niedozwolonej określone w art. 385¹ § 1 k.c. Z akt rozpoznawanej sprawy nie wynika bowiem, że przedmiotowe postanowienie wzorca umownego było przedmiotem uzgodnień indywidualnych. Nadto Sąd pierwszej instancji zważył, iż zamieszczenie przez pozwanego we wzorcu umownym zakwestionowanego postanowienia jest również sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumentów wskutek nierzetelnego traktowania konsumenta przez jego kontrahenta, który nie zawarł we wzorcu analogicznego ograniczenia własnej możliwości skorzystania z prawa potrącenia wierzytelności wzajemnych bez względu na źródło ich pochodzenia.

Dodatkowo Sąd Okręgowy podniósł, iż kwestionowana przez powoda klauzula stanowi niedozwolone postanowienie umowne również z tej przyczyny, albowiem spełnia przesłanki określone w art. 385³ pkt 3 kc, który stanowi, że w razie wątpliwości uważa się za niedozwolone postanowienia umowne te, które w szczególności wyłączają lub istotnie ograniczają potrącenie wierzytelności konsumenta z wierzytelnością drugiej strony. Zaskarżone postanowienie zaś bezspornie do takowych należy, gdyż istotnie ogranicza możliwość potrącenia przez posiadacza rachunku wierzytelności konsumenta z wierzytelnościami banku. Zgodnie zaś z przepisem art. 498 k.c., gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić wierzytelność z wierzytelności

drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym. Wskutek potrącenia obie wierzytelności umarzają się nawzajem do wysokości wierzytelności niższej. Natomiast zaskarżone postanowienie w sposób znaczny ogranicza uprawnienie konsumenta (klienta banku) poprzez wyłączenie możliwości potrącenia z należności Banku przysługującej mu wobec Banku wierzytelności, w wypadku, gdy wierzytelność mająca podlegać potrąceniu jest wierzytelnością przez niego nabytą (w drodze umowy sprzedaży, zamiany, darowizny bądź innej umowy zobowiązującej do przeniesienia wierzytelności), a nie wierzytelnością powstałą w wykonaniu umowy zawartej przez tego konsumenta z bankiem. Powyższe ukształtowanie stosunku prawnego łączącego bank z konsumentem zawiera zatem szersze ograniczenie możliwości umorzenia wierzytelności niż przewidziane przepisem art. 504 kc, który stanowi, iż zajęcie wierzytelności przez osobę trzecią wyłącza umorzenie tej wierzytelności przez potrącenie tylko wtedy, gdy dłużnik stał się wierzycielem swego wierzyciela dopiero po dokonaniu zajęcia albo gdy jego wierzytelność stała się wymagalna po tej chwili, a przy tym dopiero później aniżeli wierzytelność zajęta.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy skonstatował, iż pozwany Bank w sposób istotny ograniczył możliwość potrącenia wierzytelności konsumenta z własną wierzytelnością wobec konsumenta, czym wypełnił znamiona art. 385¹ § 1 kc i art. 385³ kc.

Dodatkowo Sąd pierwszej instancji wskazał, że przedstawione przez pozwanego w pismach procesowych argumenty oparte w szczególności na dążeniu do wypełnienia ustawowego obowiązku utrzymywania płynności płatniczej nie mogą stanowić usprawiedliwienia działań naruszających interesy konsumenta i ograniczających ustawowe uprawnienia równorzędnej strony umowy cywilnoprawnej. Zamieszczenie przez pozwanego we wzorcu umownym kwestionowanej klauzuli jest przejawem nadużywania uprzywilejowanej pozycji profesjonalisty w celu realizacji obowiązku nałożonego na Bank w art. 8 ustawy Prawo bankowe mimo, że utrzymanie płynności płatniczej, jak i prowadzenie właściwej polityki finansowej banku, nie stwarzającej możliwości do powstania wątpliwych zobowiązań jest podstawowym zadaniem i wewnętrzną sprawą każdego, w tym również pozwanego Banku. Zamieszczenie przez pozwanego we wzorcu umownym zakwestionowanego postanowienia jest więc sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumentów wskutek nierzetelnego traktowania konsumenta przez jego kontrahenta, który nie zawarł we wzorcu analogicznego ograniczenia własnej możliwości skorzystania z prawa potrącenia wierzytelności wzajemnych bez względu na źródło ich pochodzenia.

Wobec powyższego uznając, iż kwestionowane postanowienie wzorca umownego stosowanego przez pozwanego spełnia przesłanki klauzuli niedozwolonej Sąd Okręgowy zakazał wykorzystywania go w obrocie (art. 479⁴² § 1 k.c.).

O obciążeniu pozwanego stałą opłatą sądową od pozwu Sąd meriti orzekł na podstawie art. 26 ust 1 pkt 6 w zw. z art. 113 ust. 1 oraz art. 96 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. nr 167, poz. 1398), zaś o kosztach zastępstwa procesowego na podstawie art. 98 i 99 k.p.c., stosownie do wyniku sporu. Publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt pozwanego zarządzono na zasadzie art. 479⁴⁴ k.p.c.

Powyższe rozstrzygnięcie w całości apelacją zaskarżył pozwany, zarzucając mu naruszenie prawa materialnego art. 385¹ § 1 k.c. w związku z art. 385² pkt 2 k.c., poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że zaskarżone w niniejszym postępowaniu postanowienie umowne punktu 11.1 Regulaminu Rachunków dla Konsumentów D. Bank (...).A. jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumentów, podczas gdy ograniczenie możliwości potrącenia wierzytelności wprowadzone powyżej powołaną klauzulą ma w istocie bardzo wąski charakter oraz znajduje usprawiedliwienie w przewidzianym przepisami Prawa bankowego obowiązku utrzymywania przez bank płynności płatniczej w sposób zapewniający wykonanie wszystkich zobowiązań pieniężnych zgodnie z terminami ich płatności, w związku z czym sporne postanowienie nie spełnia przewidzianych w przepisach kodeksu cywilnego przesłanek abuzywności. W oparciu o powyższe zarzut skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez oddalenie powództwa, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy

Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, a nadto zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm prawem przepisanych.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o oddalenie apelacji pozwanego w całości jako bezzasadnej oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie podnieść należy, iż Sąd Odwoławczy w pełni podziela i przyjmuje za własną dokonaną przez Sąd Okręgowy ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, jak też poczynione na jej podstawie ustalenia faktyczne stanowiące podstawę orzekania oraz rozważania prawne, bowiem skarżący za pomocą podniesionych w apelacji zarzutów i argumentów skutecznie ich nie podważył.

Przed odniesieniem się do podniesionego w apelacji zarzutu naruszenia prawa materialnego - art. 385¹ k.c., na wstępie wskazać należy, iż postępowanie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone ma na celu dokonanie abstrakcyjnej, to jest oderwanej od konkretnej umowy i wynikającego z niej rozkładu prawa i obowiązków stron, oceny abuzywnego charakteru postanowień wzorca umownego używanego w obrocie konsumenckim przez przedsiębiorcę. Kontrola abstrakcyjna polega na kontroli wzorca jako takiego, w oderwaniu od konkretnej umowy, której wzorzec dotyczy (uchwała SN z dnia 19 grudnia 2003 r., III CZP 95/03, OSNC 2005 nr 2, poz. 25; wyrok SOKiK z 19 czerwca 2002 r., XVII Amc 34/01, Dz.Urz. UOKiK 2002/3 - 4/174). W przypadku kontroli abstrakcyjnej ocenie więc podlega treść danego zaskarżonego postanowienia wzorca, a nie sposób jego wykorzystania, wobec powyższego – jak podniósł Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 19 grudnia 2007 r., sygn. III SK 21/06, opubl. w OSNP 2008/11-12/181 - nie stosuje się art. 385² k.c., ponieważ w przypadku kontroli abstrakcyjnej nie bada się umowy, a jedynie wzorzec. Okoliczności zawarcia umowy, data zawarcia itp. są zatem bezprzedmiotowe (wyrok SN z dnia 6 października 2004 r., I CK 162/04, Prawo Bankowe 2006 nr 2, s. 17). W przeciwnym razie - to jest gdyby ocena abuzywności postanowienia wzorca wymagała uwzględniania całego kontekstu wzorca, relacji z innymi postanowieniami wzorca, ewentualnie z postanowieniami innych wzorców, które mogą mieć zastosowanie - kontrola abstrakcyjna straciłaby swój charakter i stałaby się indywidualną kontrolą wzorca umownego. Dlatego też, ocena nieuczciwego charakteru postanowienia wzorca umownego w ramach kontroli abstrakcyjnej, pod kątem przesłanek określonych w art. 385¹ § 1 k.p.c. wymaga dokonania przez sąd weryfikacji "przyzwoitości" konkretnej klauzuli. Sąd musi zbadać, czy oceniane postanowienie wzorca jest sprzeczne z ogólnym wzorcem zachowań przedsiębiorców wobec konsumentów, jaki należy zrekonstruować w warunkach gospodarki wolnorynkowej. Powinien ustalić, jak wyglądałyby prawa lub obowiązki konsumenta w braku takiej klauzuli. Jeżeli konsument byłby w lepszej sytuacji, gdyby konkretnego postanowienia wzorca nie było, należy przyjąć, że ma ono charakter nieuczciwy. Natomiast w sytuacji, gdy nie jest możliwe stwierdzenie, w jaki sposób zakres praw i obowiązków stron w określonym obszarze normowany jest przez przepisy prawa, które znalazłyby zastosowanie w braku ocenianego postanowienia zaczerpniętego z wzorca, ocena uczciwego charakteru postanowienia wymaga odwołania się do opartego na dobrych obyczajach w gospodarce rynkowej wzorca zachowań przedsiębiorców, zrekonstruowanego z założeniem, że to konsument ma być głównym beneficjentem rywalizacji między przedsiębiorcami (wyrok SN z 11 października 2007 r., sygn. III SK 19/07, opubl. LEX nr 496411 oraz z 19 marca 2007 r., sygn. akt III SK 21/06, opubl. w OSNP 2008/11-12/181).

Przenosząc powyższe uwagi na grunt niniejszej sprawy, w ocenie Sądu Apelacyjnego, podzielić należy stanowisko Sądu pierwszej instancji, iż przedmiotowe postanowienie wzorca o treści: „Potrącenie przez Posiadacza wierzytelności wobec Banku nabytych wobec osób trzecich z wierzytelności Banku wobec Posiadacza wynikającymi z Umowy o Prowadzenie Rachunków jest wyłączone” jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumentów, dlatego też należało uznać je za niedozwolone. Uznanie, iż postanowienie to kształtuje prawa konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy - wbrew zarzutom apelacji - nie nasuwa wątpliwości. Skarżący bowiem nie kwestionuje w niniejszej sprawie, iż przedmiotowe postanowienie regulaminu ogranicza uprawnienie konsumenta do dokonania potrąceń wierzytelności z wierzytelnościami banku,

pozostawiając pełnię uprawnień w tym zakresie po stronie pozwanego. Niewątpliwym jest zatem, iż klauzula ta w sposób nierównomierny rozkłada prawa i obowiązki stron stosunku obligacyjnego, dając uprzywilejowaną pozycję pozwanemu, który z jednej strony ogranicza konsumentowi prawo dokonywania potrącenia wzajemnych wierzytelności, pozostawiając sobie w tym zakresie pełnię praw. Ugruntowanym zaś w orzecznictwie jest stanowisko, iż pojęcie ukształtowania praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego, wyraża się w tworzeniu takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron. Natomiast pojęcie rażącego naruszenia interesów konsumenta powinno być rozumiane jako nieusprawiedliwiona dysproporcja praw i obowiązków na jego niekorzyść (vide: wyrok SN z dnia 13 lipca 2005 r. I CK 832/2004 Biuletyn SN 2005/11, wyrok SN z dnia 27 października 2006 r. I CSK 173/2006 LexPolonica nr 1584268). Za rażące naruszenie interesów konsumentów należy zatem uznać sytuacje, w których w sposób ewidentny została naruszona równowaga interesów stron przez wykorzystanie przez jedną ze stron swojej przewagi przy układaniu wzorca umowy, przy czym „rażące” oznacza znaczne odchylenie przyjętego uregulowania od zasady uczciwego wyważenia praw i obowiązków. A z taką właśnie sytuacją mamy do czynienia w przedmiotowym przypadku. Kwestionowane postanowienie prowadzi bowiem – wbrew twierdzeniom apelującego – do rażącego naruszenia interesów konsumentów, pozbawiając ich możliwości dokonywania potrąceń wierzytelności nabytych od osób trzecich z wierzytelnościami banku. Nie sposób też uznać tego postanowienia za zgodne z dobrymi obyczajami, skoro nie zapewnia równowagi kontraktowej w stosunkach bank – posiadacz rachunku bankowego, a stawia bank w lepszej sytuacji przez umożliwienie dokonania potrącenia wierzytelności niezależnie od źródła jej pochodzenia. Uzasadnionym jest zatem stanowisko, iż przedmiotowe postanowienie wzorca umownego narusza zasadę równorzędności stron stosunku umownego, nierównomiernie rozkładając uprawnienia i obowiązki między partnerami umowy, tym samym nie pozwala na zachowanie takich wartości jak szacunek wobec partnera, uczciwość, szczerłość, zaufanie, lojalność, rzetelność i fachowość.

Nie można również zdaniem Sądu Odwoławczego zgodzić się z twierdzeniami apelującego, iż przedmiotowa klauzula nie ogranicza w sposób istotny możliwości potrącenia wierzytelności konsumenta z wierzytelnością banku i tym samym nie jest ona tożsama w swej treści z postanowieniem przewidzianym w art. 385³ pkt 3 k.c., który stanowi, że w razie wątpliwości uważa się, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są te, które wyłączają lub istotnie ograniczają potrącenie wierzytelności konsumenta z wierzytelnością drugiej strony. Podzielić bowiem należy w tym zakresie zapatrywanie Sądu Okręgowego, iż zaskarżone postanowienie w sposób znaczny ogranicza uprawnienie konsumenta (klienta banku) poprzez wyłączenie możliwości potrącenia z należnościami Banku przysługującej mu wobec Banku wierzytelności, w wypadku, gdy wierzytelność mająca podlegać potrąceniu jest wierzytelnością przez niego nabytą od osoby trzeciej. Wyłączona zatem została możliwość dokonania potrącenia wierzytelności nabytej z jakiegokolwiek tytułu - w drodze umowy sprzedaży, zamiany, darowizny bądź innej umowy zobowiązującej do przeniesienia wierzytelności, czy też spadkobrania. Nie sposób zatem uznać, iż przedmiotowe wyłączenie możliwości dokonania potrącenia pozbawione jest przymiotu istotności i stanowi jedynie marginalną sytuację.

Wbrew twierdzeniom apelującego, w ocenie Sądu Apelacyjnego, rozważanego ograniczenia uprawnienia klienta banku do dokonania potrącenia wierzytelności nabytej od osoby trzeciej z wierzytelnościami pozwanego, nie usprawiedliwia wyjątkowa sytuacja banku jako instytucji finansowej ustawowo obowiązanej na podstawie art. 8 prawa bankowego do utrzymywania płynności płatniczej w sposób zapewniający wykonanie wszystkich zobowiązań płatniczych z terminami ich płatności. Jak trafnie podniósł Sąd pierwszej instancji wypełnienie obowiązku ustawowego nie może uzasadniać działań naruszających interesy konsumenta. Prowadziłoby to bowiem do kolizji przepisów rangi ustawowej – do naruszenia ustawowej naczelnej zasady równorzędności stron stosunków zobowiązaniowych. Powyższe uzasadnia również okoliczność, iż pozwany bank w celu realizacji nałożonego na niego obowiązku utrzymywania płynności płatniczej dysponuje szerokim wachlarzem innych instrumentów finansowych od tworzenia odpowiednich funduszy kapitałów własnych, po wyznaczanie odpowiednich limitów wierzytelności. Przedmiotowa klauzula zaś ma marginalne znaczenie w prowadzeniu polityki zapewniającej płynność płatniczą. Tym bardziej, że zagrożenie, którym pozwany tłumaczy posługiwanie się zaskarżonym postanowieniem – bezpodstawne twierdzenia o rzekomym przysługiwaniu określonym podmiotom wierzytelności wobec banku, które w ostateczności

okazują się nieprawdziwe – odnosi się również w takim samym zakresie do możliwości dokonania potrącenia własnej wierzytelności posiadacza rachunku bankowego.

Wobec powyższego, Sąd Apelacyjny na zasadzie art. 385 k.p.c. orzekł jak w punkcie pierwszym wyroku. Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego znajduje uzasadnienie w art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 14 ust 3 pkt 2 i § 12 ust 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).